

ІНДИКАТОРИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*Галич О.А., кандидат економічних наук, професор
Світлична А.В., кандидат економічних наук, доцент*

Ключовими чинниками якості життя в суспільстві є рівень розвитку науки і освіти. Тому цілком очевидним є прагнення цивілізованих держав світу до розвитку освіти та науки і неабияку роль в цьому відіграє зокрема вища освіта.

Система вищої освіти України відображає мету і завдання суспільного розвитку, політику держави, рівень розвитку економіки і культури, національні особливості українського народу, його традицій тощо [1].

Згідно ст. 11 Закону України «Про вищу освіту» система вищої освіти включає: 1) заклади вищої освіти всіх форм власності; 2) рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; 3) галузі знань і спеціальності; 4) освітні та наукові програми; 5) ліцензійні умови провадження освітньої діяльності та ліцензійні умови провадження вищої освіти; 6) органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; 7) учасники освітнього процесу [2].

Таблиця 1

**Кількісні показники розвитку вищої освіти в Україні
(заклади вищої освіти III-IV рівня акредитації)**

Показники	1992-1993 н.р.	2007-2008 н.р.	2007-2008 н.р. до 1992-1993 н.р., назів	2018-2019 н.р.	2018-2019 н.р. у % до 2007-2008 н.р.
Кількість ЗВО III-IV рівня акредитації, од., у т.ч.:	158	351	2,2	282	80
– державної та комунальної форми власності	146	242	1,7	209	86
– приватної форми власності	12	109	9,1	73	67
Кількість студентів, тис. осіб, у т.ч.:	855,9	2372,5	2,8	1322,3	56
– студентів ЗВО державної та комунальної форми власності	немає даних	1995,1	–	1215,6	61
– студентів ЗВО приватної форми власності	немає даних	377,4	–	106,7	28
Кількість студентів на 10 тис. населення	163,8	511,6	3,1	314	61
Кількість викладачів, тис. осіб, у т.ч.:	71,8	159,1	2,2	127,0	80
з науковим ступенем, тис. осіб	40,4	74,4	1,8	75,9	102
з науковим ступенем, %	56	47	–	60	–
Кількість студентів на 1 викладача	11,9	14,9	1,3	10,4	70

Охоплено населення вищою освітою, %	45,4	78,9	1,7	82,3	104
Частка вступників до ЗВО III-IV рівнів акредитації до кількості випускників 9 класів у попередньому році	24,5	75,7	3,1	78,1	103

Джерело: [1, с.5]

Аналізуючи дані табл. 1, можемо зробити висновок, що впродовж 1992-2007 рр. в Україні при зростанні попиту на вищу освіту (кількість студентів зросла майже в 3 рази) спостерігається збільшення кількості закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації більше ніж у два рази. При цьому кількість приватних вишів зросла в 9 разів, а чисельність студентів на 10 тис. населення становила 511,6 осіб, що в 3 рази більше ніж на момент здобуття державою незалежності. Починаючи з 2007 р. в Україні студентами закладів вищої освіти в середньому ставали більше 70 % випускників шкіл, а рівень охоплення населення вищою освітою 2016 р. склав рекордні 82,3 % (за даними Світового Банку (2014 р.) Україна за цим показником п'ята на європейському континенті та посідає 12 місце в світовому рейтингу). Починаючи з 2007 р. кількість студентів у закладах вищої освіти починає скорочуватись, що пов'язано із негативною демографічною динамікою, а останніми роками ще й з відтоком молоді на навчання за кордон. Впродовж 2007-2018 рр., як свідчать дані таблиці, кількість вишів зменшилась на 20 %, до того ж заклади приватної форми власності, як більш чутливі до зміни попиту, припиняли свою діяльність швидше. Варто зауважити, що темпи зниження чисельності студентів були вищими за темпи зменшення кількості ЗВО на 24 в.п. і склали 44 %. Кількість студентів на 10 тис. населення зменшилась на 39 %. В результаті того, що заклади вищої освіти не поспішають скорочувати персонал, кількість студентів з розрахунку на 1 викладача у 2018 р. була найнижчою за досліджуваний період – 10,4, що на 30 % менше ніж у 2007 р. та на 13 % менше 1992 р. До того ж 60 % викладацького складу мають наукові ступені і це є найвищим значення за часів незалежності.

Згідно з проведеними науковцями дослідженнями [3] демографічне зростання кількості випускників шкіл в Україні починається з 2019 року, тому основне завдання, яке стоїть наразі перед вітчизняними закладами вищої освіти – це зміцнення конкурентних переваг на міжнародному ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Фацула М.М. Система вищої освіти в Україні. URL: https://pidruchniki.com/70126/pedagogika/sistema_vischoyi_osviti_ukrayini (дата звернення 04.04.2020 р.)
2. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII, редакція від 18.03.2020, підстава 463-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 37-38, ст.2004
3. Ніколаєв Є., Совсун І. Вища освіта в незалежній Україні. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/03/> (дата звернення 03.04.2020 р.)